

מהדורת כוכבי אור

ספר

אגרא דכלה

המבואר

על חמשה חומשי תורה

אשר השאיר אחריו ברכה היו עד כה בכתובים כתבי קודש מידי אמן מופלא הרב הגאון
האמיתי הקדוש ברוך הוא דנהורא אספקלריא המאירה רב רבנן המפורסם בכל קצוי ארץ
בגדולתו וקדושתו כבוד קש"ת מוהר"ר **צבי אלימלך** וצללה"ה
אב"ד בכמה קהלות ומנוחתו כבוד בק"ק **דינוב** יע"א

הוא הגבר הקים על התורה הרביץ תלמידים הרבה אשר הראספו אליו לקחת מוסרו
ולשמוע אמרו כי נעמו. דרש דרש מדי שבת בשבתו כמין חומר להאיד בליבות בני ישראל
אהבת ה' ודארתו כאשר נודע על פני הבל חיבוריו הקדושים אשר כבר יצאו לאור ספר
בני יששכר, דרך פקודיך, אגרא הפרקא, רגל ישראל,
אשר כלמו מאירים ומאירים מתוקים מרובש ונופת צופים ובפרט הספר היקר והקדוש הלא
על כל התורה אשר בו יאיד נתיב גם לכמה מאמרי דו"ל ומדרש רבה וההרגומים
והמסורה אשר בכל פרשה ופרשה ישמחו החסידים ויגילו הדאים לראות
אוצר נחמד כה זמורו ין עליש אמן סלה

(מה שער ד"ר)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו
אלפי מראי מקומות וציגים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חולקו
לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד, בתוספת כותרות משנה, והערות
ביאור עם ציגים והשוואות לדבריו

ירל בס"ד על די מכון "אור לישרים" ירושלים - נהריה
שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמחה" נהריה
שנת תשפ"ז לפ"ק

אגרא הקלה המבואר

להרה"ק רבי צבי אלימלך מדינזוב ז"ע"א

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישראל ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מגדל פומרנץ

מבקר אחראי עורך אחראי
הרב אהרן פישר הרב זושא בן ציון דינקלס

אחראי מערכת
הרב משה מזוסון

עורכים ומבקרים
הרב נתנאל וולגר
הרב יהואל מרדכי אורבך הרב זאב הופמן
הרב מרדכי צבי אורבך הרב חיים יהודה ליבוביץ
הרב מנדל גפני הרב יעקב ליברמן
הרב יוסף חיים דהבש הרב יהודה מרקסון
הרב משה הוניגסברג הרב יוסף אריה פולק
הרב דוד צבי הופמן הרב יוסף חיים שבתאי

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הטאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" סאנטי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באזרחות: בארה"ב: בארץ ישראל:
tel. 44-191-430-0333 tel. (718) 437-0054 טל. 02-9924603
fax. 44-191-430-0555 fax.(718) 437-5314 מקס. 03-5435884

כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רה"אביר יעקב 27
נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישראל
רה"א יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

בני ישראל לא שינו את שמם כיוסף

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת וְגו' (ב' ב'). וְאֲנָא'ו מוֹסִיף עַל עֲנַן רֵאשׁוֹן^א, כְּמוֹ שִׁיּוֹסֵף לֹא שָׁנָה אֶת שְׁמוֹ הַגֵּם שְׁקָרְאוּהוּ 'צְפַנְת פְּעַנְח'^ב (ב'לש'מ

מ'ל מ'ה), וְיֹאבֶדְמוֹ שְׁרַמְזָנוּ זֶה בְּסִיּוּם הַסֵּפֶר (פ'ר) וַיִּמָּד ד'ה וַיִּלְמַד עוֹד וַיִּמָּד, כִּפְּךָ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', רֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְכוּ', וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיִנְפָקוּ:

בִּיאורֵי הַחֲסִידוֹת

ליוסף בשם 'צפנת פענח', לא שינה יוסף את שמו. וראה בעל הטורים (נפסוק כ'א): 'ואלה שמות', וא"ו מוסיף על ענין ראשון, 'וימת יוסף' (ב'לש'מ כ' טו) 'ואלה שמות' שצוה להם שלא ישנו שמותם, ואמר להם אף על פי ששינו שמי וקורין אותי 'צפנת פענח' אתם אל תשנו שמותיכם. ג. כך בני ישראל לא שינו את שמם לשמות מצריים, ובאותם השמות שנקראו בידידתם למצרים נקראו בעלייתם.

א. בכל מקום שנאמר 'ואלה' עם וא"ו החיבור, מורה הדבר על שייכות הענין לענין שלפניו. וכן הוא במדרש (שמו"ר ל א): דבר אחר 'ואלה המשפטים' (להלן כ' ב), אמר רבי אבהו, בכל מקום שכתוב 'ואלה' מוסיף על הראשונים, ובכל מקום שכתוב 'אלה' פוסל את הראשונים. כיצד וכו', 'ואלה שמות בני ישראל', מוסיף על הראשונים. ומי היו, אלו שכתב למעלה (ב'לש'מ מ' טו) 'בני ראובן' ו'בני שמעון'. ב. אף שפרעה קרא

צִיּוּנֵי הַחֲסִידוֹת

בבריתו של אברהם אבינו. זה הוא הפירוש ש'לא היו קוראין ליהודה רופילא', שעל פי גזירת המלכות הגם שהיה שמו יהודה הושם שמו 'רופילא', וכן אינך. ולמדו כל זה מיוסף הצדיק, שנאמר (ב'לש'מ מ' טו) 'ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו וכו' ויצא יוסף על ארץ מצרים'. דלכאורה אין לזה סמיכות בפסוק אחד. אך הוא אשר דברנו, שפרעה בחכמתו הטמאה רצה להגביר עליו כח הסטרא אחרא בהונח לו שם אחר על פי סטרו, וכשיתנועע ויתפעל על ידי כח השם הזה ינתח תחת ממשלת הזדון. ואמר הכתוב שהוא מיאן בזה, ולא התפעל בקריאת השם, ולא זכרו ולא פקדו, רק 'ויצא יוסף על ארץ מצרים', שהעביר שמו בכל ארץ מצרים 'יוסף', כן היה זכרו וחתמתו בפקודותיו ובאגרותיו בכל ארץ מצרים וכו'. וזהו הסמיכות הספר שאחריו, שממנו למדו בני ישראל 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה', 'ואלה' וא"ו מוסיף על ענין ראשון, כמו שיוסף שמר את נפשו במצרים לבל הקראות בשם הסטרא אחרא, כמו כן כל בני ישראל גדרו עצמם בני ישראל 'ראובן שמעון נחתין, ראובן שמעון סלקין', והבן.

וְגו' עֲאִלָּו וְנִפְקוּ. ראה במדרש (ויק'ל ל' ט): רב הונא אמר בשם בר קפרא, שבביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ואת לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בניניהן אחד מהן פרוץ בערוה. לא שינו את שמן, ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין, לא היו קורין ליהודה רופא, ולא לראובן לוליאני, ולא ליוסף לסטיס, ולא לבנימין אלכסנדר. וראה עוד כעין זה בזהר (שמות ד':) 'בני ישראל' עאלו 'בני ישראל' נפקו, הדא הוא דכתיב 'ואלה שמות בני ישראל' - 'בני ישראל' נכנסו למצרים ו'בני ישראל' יצאו משם לחירות, זה הוא שנאמר 'ואלה שמות בני ישראל'.

וְאֲנָא'ו מוֹסִיף עַל עֲנַן רֵאשׁוֹן. ראה גמרא (ז"מ ט' ט): וא"ו מוסיף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון.

וְכִּי וְכִּי שְׁרַמְזָנוּ זֶה בְּסִיּוּם הַסֵּפֶר. וזה לשונו: 'וימת יוסף בן מאה ועשר' ו'גו' (ב'לש'מ כ' טו). שעד יום מותו היה נקרא שמו 'יוסף', הגם שפרעה קראו 'צפנת פענח' הוא לא נתפתה בזה, רק יחוסו היה בשמו יוסף. ויישם בארון במצרים, דרך מלכים שמרשימים את שמם על ארונם פה נטמן פלוני, והנה אמר שיוסף צוה לרשום ולהשים זה השם 'יוסף' על ארונו ולא שם 'צפנת פענח', כי זה השם היה לו לתפארת, הגם שהיה מפורסם במצרים בשם 'צפנת פענח'. ובעקבותיו הלכו כל בני ישראל, 'אלה שמות בני ישראל ראובן שמעון' ו'גו', לא שינו את שמם, ראובן שמעון עאלו ראובן שמעון נפקו (ויק'ל ל' ט). וכן כתב רבינו בהוספות מהרצ"א (מלך ט"ז אות פו): והן זאת היתה זכות אבותינו בצאתם ממצרים, כמבואר במדרש רבה וזה לשונם, שלא שינו את שמם, ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין, לא היו קורין ליהודה רופילא, ולא לראובן לוליאני, ולא ליוסף לסטיס, ולא לבנימין אלכסנדר. וכו'. אבל תדע ידידי, שגם בקליפות מצרים זאת היתה חכמת הקליפות, להשים שמות אחרים לכל איש ישראלי אשר היה לו שם קודש שהניחו לו אבותיו ביומא דמהולתא, להיות שם כל דבר הוא אחיזתו וכחו, כנודע לידועים, רצו להגביר כח הקליפה וממשלת הסטרא אחרא על נפשם, להתפעלות נפשם בקרוא להם שם הקליפה, וכשיתנועע נפשם בקרוא להם שם הסטרא אחרא, אז יתגבר על נפשם ממשלת הזדון, והבן מאד. והנה הם לא רצו בזה, הגם שהיתה גזירת המלכות והעמיסו על כל אחד שם אחר, הם לא התייחסו בזה, ולא קרא אחד את חבירו רק בשמות הישראלים אשר הונחו עליהם בעת הכנסתם

יעקב ובניו ירדו למצרים להעלות משם ניצוצות
הקדושה על ידי שם מ"ב

וְיִרְמוֹז עוֹד, וְאַלְהָה שְׁמוֹת פְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. יְדוּעַ
עֲנִין וְיִרְדֵת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם לְהַעֲלוֹת

נִיצוּצֵי הַנְּדָחִים, וְהִוְכָרְךָ יְדוּעַ שְׁהַשְׁמוֹת הַשְּׂבָעָה
דְּמ"ב וְיִהְיֶה מְסֻגְלִים לְהַעֲלֹאת נִיצוּצֵינִי, וְזֶה נִרְמֹז
וְאַלְהָה בְּגִימְטְרִיאָ אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם, הוּא שְׁמוֹת פְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הַפְּאִיִם מְצַרְיָמָהּ. אֵת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁיַּעֲקֹב

בִּיאורֵי הַחֲסִידוֹת

ושם זה מסוגל לבירור והעלאת ניצוצי הקדושה לשורשם.
וראה בציוני החסידות. ו. וְאַלְהָה שְׁמוֹת וְגו'. וְאַלְהָה
בְּגִימְטְרִיאָ אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם, רומז שתכלית ביאת בני ישראל
למצרים, היתה להעלות משם את ניצוצות הקדושה על ידי
שם מ"ב.

ד. ירידת ישראל לגלות מצרים היתה בכדי שיעלו את כל
ניצוצות הקדושה שנפלו שם בין הקליפות. ה. שם מ"ב
עולה מראשי תיבות תפילת 'אנא בכח', והוא: אב"ג ית"ץ,
קר"ע שט"ן, נג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל
פז"ק, שק"ו צי"ת. ונקרא שם מ"ב כי יש בו מ"ב אותיות,

צִוּוֵי הַחֲסִידוֹת

מה שאין כן בשום גאולה אחרת. וזהו הטעם לזכור יציאת
מצרים יותר מכל שאר הגאולות, כי היא גאולה שלימה, אך
האחרות צריכין עדיין תשלום, אמנם לעתיד לבוא תהיה גאולה
שלימה יותר מגאולת מצרים, כי גאולת מצרים היתה פרטיות,
אבל לעתיד תהיה גאולה שלימה וכללית בכל העולם, כי אז
לא ישאר שום ניצוץ קדושה בכל הגוים אשר הדיחנו שמה.
וְזוֹ וְכַבֵּר יְדוּעַ שְׁהַשְׁמוֹת הַשְּׂבָעָה דְּמ"ב. ראה תיקוני זוהר
(מיקון ד' יט: ע"ג): קם רבי שמעון על רגליו ואמר, ריבון
עלמין, אפתח עיני לאסתכלא בהון לעילא, 'אבא בס' (מלס קיט
ע"ג), בארבעים ותרין אתון דשמא מפרש, למנדע כל את ואת
על תקוניה, 'בראשית וכו' והארץ היתה תהו ובהו' (נלס ק"ג
ב-ג), ואינון אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג
חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שק"ו צי"ת ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד - קם רבי שמעון על רגליו ואמר, ריבון העולמים,
פתח עיני להסתכל בהם למעלה, 'אבוא בס' בארבעים ושתים
אותיות שם המפורש, לדעת כל את ואת על תיקונו, והן
נרמזים בארבעים ושתים אותיות של 'בראשית וכו' והארץ היתה
תהו ובהו', והם אב"ג ית"ץ וכו'.

ובשם זה יש שבעה שמות, כמו שכתב ר' יצחק דמן עכו
בפירושו על ספר יצירה (פ"א מ"ג): שם של מ"ב
אותיות, והם שבעה שמות משה ששה אותיות לכל אחד, וזהו
שם המפורש של מ"ב, אבגית"ץ קרעשט"ן נגדיכ"ש בטרצת"ג
חקבטנ"ע יגלפז"ק שקוצי"ת.

וְזוֹ הֵם מְסוּגְלִים לְהַעֲלֹאת נִיצוּצֵינִי. ראה שער ההקדמות (סג):
ובזה תבין סוד שם בן מ"ב, הנקרא אבגית"ץ וכו'. כי
נדע כי שם בן מ"ב הזה, הוא בעולם היצירה, כנזכר בתיקונין
מכתבת יד. ונדע כי היצירה הוא בחינת זעיר אנפין, אשר
הוא סוד שבעת המלכים שמתו כנזכר, ואם כן ענין מיתת שבעת
המלכים הוא מוכרח שתהיה נרמזת בשם בן מ"ב הנזכר וכו',
והנה סגולת בחינת שם בן מ"ב הזה, הוא להעלות כל הניצוצות
של קדושה, שנשארו מבחינת זעיר אנפין ונוקביה בעולם
היצירה והעשיה, אשר הם מתבררים ועולים על ידי שם בן
מ"ב הזה למעלה במקומם, כמבואר אצלנו בסדר תפילת
שחרית דחול בענין 'אנא בכח' וכו', כי כל בחינת שם בן מ"ב
הם ענין העלאתה של הקדושה למעלה.

וְרָאָה עוֹד מֵאוּר וּשְׁמֵשׁ (פפסמ מסעי ד"ה ומגדעי העיס): ואמר
הכתוב (נמדנז לה ו) 'שש ערי מקלט' ואחר כך אמר
הכתוב 'ארבעים ושתים עיר', רצה לומר, בשם הקדוש שהוא
של מ"ב המורכב משבעה בתים, ובכל בית ששה אותיות, היינו

וְזוֹ יִרְדֵת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵינִי. ראה בשער
המצוות (פפסמ נלס): ועתה נבאר ענין גלות מצרים
למה נזכר יותר מכל שאר הגלויות. והטעם הוא, כי במצרים היו
כל ניצוצות הראש של כל ישראל מעורבין בהם, ולא נגאלו
משם עד שיצאו ונתבררו מתוכם כל הנשמות. וזה סוד 'וינצלו
את מצרים' (להלן ע"ו), שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים (נכטמ
ע"ג), שהם ישראל הנרמזים בדגים, 'וידגו לרוב' (נלס קמ מע טו).
או כמצודה שאין בה דגן (נכטמ סט), הם ישראל הנרמזים כדגן,
כמו שאמר הכתוב (וימיה ג א) 'קודש ישראל לה' ראשית
תבואתו', וכתוב (מלס יד ד) 'אוכלי עמי אכלו לחם' וכו'. מה
שארין כן בכל השלשה גאולות של בבל ומדי ויון, שלא נגאלו
לגמרי מתוכם ונשארו בחינת קצת נשמות שלא נתבררו לגמרי,
וכדוגמתה נשארו ישראל למטה תחת יד בבל ומדי ולא עלו
בבנין בית שני כנודע, כדי לברר הנשאר שם. האמנם כללות
ישראל יצאו מן גלותם, ולכן נקרא גאולות, אבל אינם שלימות
כגאולת מצרים. וזהו טעם איסור 'לא תוסיפו לראותם' כו' (להלן
י"ג), כי כיון שכבר נתברר כל הנשמות מתוך קליפה ההיא,
כל החוץ שם להשתעבד תחת יד הקליפה ההיא מחלל הקדושה
והשכינה ללא צורך, ומכניעה תחת יד קליפה. ובוזה יתבאר טעם
חומר הזכרת זכירת מצרים מכל שאר הגלויות, כי היא לבדה
גאולה שלימה אמיתית. ואמנם הגאולה העתידה גדולה אף
מגאולת מצרים. והטעם הוא, כי הנה בגאולת מצרים, אף על
פי שלא נשאר בה בעצמה שום ניצוץ של קדושה, כי הכל
נתברר כנזכר, עם כל זה עדיין בכל הארצות כולם זולת מצרים
לא נתבררו חלקם אשר נתערבו בתוכם מזמן חטא אדם הראשון.
וּבְפָרִי עֵץ חַיִּים (שער קיאס שמע פ"ג): כבר הודעתין ענין גלות
השכינה באמתיות מה ענינו, כי הלא על ידי חטא אדם
הראשון נפלו כל הניצוצין של נשמות הקדושות לתוך הקליפות,
ואין בהם כח לצאת משם לולי רחמי ה' יתברך שגלתה שכינה
עמנו, וא על ידי הכנסתה תוך הקליפות היא מלקטת אותן
הנשמות הקדושות, וכאשר יסתיים קיבוץ גלות זה מבלוע
הקליפות, אז הוי עידנא דהוי מטא רגלין ברגלין, ואז יתקיים
הכתוב (ישעי נה ט) 'בלע המות לנצח' כנזכר בזהר פרשת פקודי
(נמס). אמנם בכל הגאולות שנגאלו ישראל נקראו על שם העיקר,
אך אינה גאולה שלימה, כמו בבל ומדי ויון לא היה גאולה
שלימה, כי נשארו קצת ניצוצות הקדושה שלא יכלו להתברר,
אך נקרא גאולה, אך גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז
'וינצלו את מצרים', שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים, ולא
נשאר בהם שום ניצוץ קדושה והיתה גאולת השכינה לגמרי,

עַם כְּלָלִי הַשְּׁמוֹת בְּגִימְטְרִיא 'מַלְבוּשׁ' יי, [ו]אִי־אִי־דוּעַ לְטוֹעָמִים מְעַץ חַיִּים בְּסוּד הַחֲשַׁמְלִי^י]. וּמִשֵּׁם בָּא לָהֶם יִי־אִשְׁלָא שְׁנוֹ אֶת שְׁמֵם וּלְשׁוֹנֵם, רַק בְּלִשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ שֶׁהוּא 'אַמְת', [ו]אִי־אִשְׁכַּל דְּבַר שְׁבַעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא לוֹ 'שֵׁם' בְּלִשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ הוּא שְׁמוֹ

מכח ש"ע נהורין לא שינו את 'לבושם שמם ולשונם'

וּמִשֵּׁם בָּא לָהֶם יִי־אִשְׁלָא שְׁנוֹ אֶת מַלְבוּשֵׁם יי, [ו]אִי־כְּאֶשֶׁר יִדְעַתְּ סוּד 'מַלְבוּשׁ' הוּא בְּגִימְטְרִיא 'אוֹר פְּנֵי אֵל' יי שֶׁהוּא מִ'שׁ"ע' נְהוּרִין,

ביאורי החסידות

נמשכין מראש הדיקנא ששם מאירים שני הווי"ת, ועולים יחד שלש מאות שבעים ושמונה, בגימטריא 'מלבוש'. וראה בעץ חיים (שער ד פ"ה): ש"ח נהורין. שלש מאות ושבעים נהורין הנמשכין אל הפנים, עם שמונה אותיות של שני הווי"ת דחוורתי דברישא דחוורתי מצד פני הראש הנמשכין אל הפנים. כה. 'חשמל' עולה גם כן בגימטריא שלש מאות שבעים ושמונה. וראה בציוני החסידות.

כב. מכח הש"ע נהורין לא שינו ישראל את לבושם, משום שהם מורים על המשכת בחינת 'מלבוש' הנמשך מן הפנים העליונים ומידת 'ואמת'. כג. ראה מה שכתב רבינו באגרא דפרקא (א"ת קמ"ט): 'אורפניאל' הוא שם קדוש נכבד ונורא מעולם המלבוש, ונגד זה יש בעולם היצירה מלאך נקרא כנ"ל, והוא מנין 'חשמל' ומנין 'מלבוש', וסגולת זה השם לפעול פעולות נוראות, כל זה בספר לימודי אצילות. כד. הש"ע נהורין

ציוני החסידות

[ו]אִי כִידוּעַ לְטוֹעָמִים מְעַץ חַיִּים. ראה בעץ חיים (שער מז פ"ג): ונחזור לענין, כי היותן הקליפות במקום הזה, אנו יראים שלא יתאחוזו הקליפות לינק מאור פנימי של מלכות הנקרא נוקבא דזעיר אנפין, כי אצלה הם עומדים, ולכן בינה אמה עלאה מכסה עליהם במלבושים וכנפים, ואמנם ענין לבושים וכנפים אלו הם כן, כי כבר נתבאר כי נצח הוד יסוד של אמה הם נכנסים ומתלבישים גו רישא דזעיר אנפין בסוד מוחין כנודע, ואמנם הלבוש היותר חיצון שבכל לבושים נצח הוד יסוד של אמה אינו נכנס גו רישא דזעיר אנפין, אמנם נשאר מבחוץ של זעיר ונוקבא ומכסה עליהן בבחינת מלבושים, ועומד מבחוץ להם מכנגד נצח הוד עצמן שנכנסו בפנים גו רישא דזעיר אנפין, וזה הלבוש הוא סוד 'חשמל העליון' של אמה עלאה, והבן זה היטב פירוש 'חשמל' מה ענינו וזכרהו. ועל ידי מלבוש הזה ד'חשמל' אין יכולין הקליפות לינק מזעיר ונוקבא מאור פנימי שלהם, באופן כי רוב עביות או רוב הזכות והבהירות מונע את החיצונים לינק, רק מהבינונים, ואינם יכולין להביט בו, ולכן מהמקיף של נוקבא אינם יכולין לינק מרוב אור שלו, ומה'חשמל' אינם יכולין לינק מרוב עביו וכו', והנה ה'חשמל' הזה מלביש ומקיף לזעיר ונוקבא מכל צדדיהם, אפילו מתחת רגליהם, ומה שהוא מצדם נקרא מלבושים, ומה שהוא מתחת רגליהם נקרא מנעלים, והבן זה היטב, וכבר נתבאר כי 'מלבוש' גימטריא 'חשמל'.

[ו]אִי שְׁלָא שִׁינוּ אֶת שְׁמֵם וּלְשׁוֹנֵם. ראה במדרש (ויק"ר לז ט): רב הונא אמר בשם בר קפרא, בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ואת לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה. לא שינו את שמן, ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין, לא היו קורין ליהודה רופא, ולא לראובן לוליאני, ולא ליוסף לסטיס, ולא לבנימין אלכסנדר. לא שינו את לשונם, להלן כתיב (נחל"ג י"ג) 'ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי', וכאן (להלן ג י"א) 'ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו', וכתיב (נחל"ג י"ג) 'כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש'.

[ו]אִי שְׁכַל דְּבַר שְׁבַעוֹלָם וְכוּ' הוּא שְׁמוֹ הָאֱמִיתִי. ראה בחידושי אגדות למהר"ל (פוט"ה ל"ג ד"ה ומל"א): ואפשר לומר, כי כל הלשונות אינם מבינים המלאכים חוץ

[ו]אִי שְׁלָא שִׁינוּ אֶת מַלְבוּשֵׁם. ראה בלקח טוב (להלן ו' 1): ארבע זכיות שבידם, שלא שינו את לשונם, ולא חילפו את שמלותם, ולא גילו את סודם, דכתיב (ש"ג ג כג) 'ושאלה אשה משכנתה', ולא בטלו ברית מילה.

[ו]אִי כְּאֶשֶׁר יִדְעַתְּ סוּד מַלְבוּשׁ. ראה בעץ חיים (שער יג פ"ד): תיקון שביעי שהוא 'ואמת' הוא בחדס הנקרא 'אל', ואם כן בשני פנים הללו יש שני שמות 'אל', וכשהיו במלוי 'אל'ף למ"ד אל'ף למ"ד הם גימטריא שלש מאות ושבעים. גם באופן אחר, כי הפנים הם תיקון שביעי הנקרא 'ואמת', והנה הוא כללות פרצוף פנים עם החוטם, כי שלשה שמות ס"ג יש בפן אחד, ושלשה שמות ס"ג יש בפן שני, והרי הם גימטריא שלש מאות שבעים ושמונה, וס"ג אחד בחוטם עצמו, כי כן 'חוטם' גימטריא ס"ג, ושבע פעמים ס"ג גימטריא 'ואמת'. אמנם הששה ס"ג לבד אשר הם בשני הפנים הם גימטריא שלש מאות שבעים ושמונה, והוא סוד ח' חיוורתא דרישא המתפשטין בפנים לש"ע נהורין כנ"ל, והרי הם שלש מאות ושבעים ועם ח' חיוורתא הם שלש מאות שבעים ושמונה כנ"ל. והנה דע, כי אלו הש"ע נהורין דאנפין עלאין נמשכין עד היכל השישי דהוד הנקרא היכל עצם השמים, ושם האי רוחא דביה הנקרא 'אור פניאל', ואותו הרוח של היכל נקרא כך כנזכר [בזוהר] פרשת פקודי רמ"ו (ע"ז), לפי שאלו הש"ע נהורין נמשכין שם והם גימטריא 'אור פניאל', וגם ההכנות שלו הם אותיות נחלקות 'אור פניאל', רצה לומר אור הפנים העליונים הנמשכין מ'אל', שהוא שני 'אל' במלוי, ושני ס"ג עם עשר אותיות בכל אחד הם גימטריא 'פניו', והם לשון רבים, שני ס"ג שני א"ל כנ"ל. גם נקרא 'חשמל' כנזכר שם, שגם הוא גימטריא ש"ח. ודע כי יש בקליפה בחינת ש"ע, ואלו ש"ע הם נגד ש"ע דקדושה דאריך אנפין, והם נקרא 'עש' בסוד 'כבגד יאכלם עש' (שע"ה נ"א ט), כי הוא האוכל ומכלה בגדים העליונים שהם בחינת מלבוש כמנין 'חשמל', והענין הוא כי יש בחינה בקליפה וה'חשמל' הנ"ל אשר ציורפה הוא 'ח' שמל' וכו', שהוא בחינת הקליפה שרוצה ליקח האור הזה, ואינו יכול ליקח רק בחינת הש"ע לבדו ומהם נעשה 'עש' הנ"ל, אבל שמונה היתירים שהוא בחינת ח' חוורתא כנ"ל, שהם עליונים המאירין בש"ע נהורין שבפנים אין הקליפה לוקח אותן, ע"כ. ועיין עוד עץ חיים (שער מא פ"ה).

'חֲשַׁמְל', עֵתִים חָשׁוֹת עֵתִים מְמַלְלוֹת¹, עַל כֵּן חָשׂוּ וְשָׁתְקוּ מִשְׂאָרֵי לְשׁוֹנוֹת וּמְלָלוּ בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ², וְהִבְנִין. וְהִמְשִׁיכִיל יִתְבּוֹנֵן בְּדַבְרֵינוּ טוֹב טַעַם וְדַעַת, וְהִשֵּׁם הַטּוֹב יִכְפֹּר, וְיִהְיֶה רְצוֹן שְׁלֵא יֵאמֶר פִּינוּ דְבַר שְׁלֵא כְּרְצוֹנוֹ:

'פְּנִים' הוּא בְּחִינַת רַחֲמִים וְ'אַחֲרֵי' הוּא בְּחִינַת דִּין הַבְּהֵה גִּתְּחַכְּמָה לֹא פֶן יִרְבֶּה (6). יֵשׁ לְפָרֵשׁ, יְדוּעַ שְׂאוֹר הַפְּנִים בְּכָל אֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הוּא רַחֲמִים, וּבְהִסְתַּר פְּנִים הוּא דִּין, הוּא בְּחִינַת הָאֲחֹרֵר רוֹמֵז לְדִין [וְיִדְוּעַ לְמִשְׁפִּילִים]. וְעֲנִין

הָאֲמִתִּיּוּ, וְהִבְנִין, מִמֶּדֶה הַנִּקְרָאת וְ'אֲמִת' י. וְזֶה שְׁתַּמְצָא בְּפִסּוּק שְׁבַע מִדְּרָגוֹת, וְיִוָּלְהִיֹּת שֶׁהוּא מִדָּה שְׁבִיעִית י, וְהֵם, אַחַת פְּרוּ, שְׁתֵּים וְיִשְׂרָצוּ, שְׁלֵשׁ וְיִרְבּוּ, אַרְבַּע וְיִעֲצָמוּ, חֲמֵשׁ בְּמֹאד, שֵׁשׁ מֹאד, שְׁבַע וְתַמְלֵא וְגו'.

הַשֵּׁעַ נְהוּרִין הִקִּיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרִים לְשִׁמְרָם וּמִשְׁם בָּא לָהֶם הַשְּׁמִירָה בְּסוּד ה'הִקְף' י, מִסּוּד שְׁנֵי שְׁמוֹת 'אֵל' בְּמִלּוּי, שְׁכָל שֵׁם בְּגִימְטְרִיא 'הִקְף', וְשְׁנֵיהֶם בְּגִימְטְרִיא 'ש"ע"י, וְעַם כְּלָלוֹת הוּא אוֹתִיּוֹת³ בְּגִימְטְרִיא 'מְלִבוּשׁ',

ביאורי החסידות

ו'אל' במילואו גימטריא מאה שמונים וחמש, ושניהם גימטריא ש"ע. לא שתי פעמים 'הקף' עולה שלש מאות ושבעים, והיינו שתי פעמים 'אל' במילוי. לב. היינו עם אותיות מילוי שם 'אל' שהן אל"ף למ"ד, וכנראה כוננת רבינו להוסיף גם את שתי האותיות של שם אל, וכך עולה הכל למנין ש"ע, שהוא בגימטריא 'מלבוש' 'רחשמל'. וכן כתב המקדש מלך (ימו עמ. ד"ה ולאו): מסוד שם 'אל' העולה במילוי 'הקף' וכו', ושני פעמים 'הקף' הוא ש"ע, ועם ו' אותיות המילוי וב' אותיות של שם 'אל' פשוט גימטריא 'חשמל'. ועוד כתב (אמור פת): וסודו משם 'אל', כי שני פעמים 'אל' מלא גימטריא 'הקף', והם שני פעמים 'הקף', ועם שתי אותיות 'אל' וששה ד'אל"ף למ"ד' הרי 'מלבוש'. לג. ראה גמרא (מגילה יג. א): מאי 'חשמל' וכו', עתים חשות עתים ממללות, בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא חשות, ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא ממללות. לד. מפני השמירה שהיתה לישראל בסוד 'חשמל', נתקיים בהם 'עתים חשות עתים ממללות', כי חשו ושתקו מלדבר בשאר הלשונות, ומללו ודיברו רק בלשון הקדוש.

ציוני החסידות

חסד, ולפי שארץ אפים מורה על ב' מדות ביחד, לזה לא אמר ארץ אף, אלא אפים. ז' ואמת, ח' נוצר חסד, ט' לאלפים, דוגמת ארץ אפים הנ"ל, שהם ב' מדות, י' נושא עון, י"א ופשע, י"ב וחטאה, י"ג ונקמה.

ויו ידוע לְמִשְׁכִּיָּים. ראה בעץ חיים (שער ו פ"א): ונמצא עתה שתי בחינות אורות נמשכין מן המאציל לתחתונים, אחד הוא בעת ירידת האורות למטה, והשני הוא בעת הסתלקות האורות למעלה, זאת דרך עליה וזאת דרך ירידה. ואמנם (נ"א כשרצון בעליונים) כאשר יש רצון ויש כח בתחתונים ושלמות לקבל אור העליון של המאציל, אז האורות העליונים חשקם וחספם להאיר למטה, ועל ידי כן הופכים פניהם למטה להמקבלים לירד להאיר בהם דרך פנים בפנים מאירים, ואמנם כשאין שלמות בתחתונים והאורות מסתלקים, הם הופכים (נ"א והופכים) פנים אל המאציל אשר כוננתן לעלות שם, ומחזירין את אחוריהן נגד המקבלים התחתונים, ואז אותו הארה שמאירה בתחתונים בעת ההיא באה דרך אחוריהם, ומאחוריהם מקבלים התחתונים הארה המוכרחת להם כדי חיותם ולא יותר. והנה

כו. בלשון הקודש השמות מורים על שורש ומהות הדבר, ולא כשאר לשונות שהשמות בהם הם סימנים בעלמא, ואינם מורים על מהות ושורש הדברים. כן כתב בפרדס רימונים (שער נב פ"ב): ואין ספק כי לא נקרא העין עין והאוזן אוזן והפה פה בלשוננו הקודש על דרך מקרה והזדמן, או על דרך הסכמה כשאר הלשונות, והראיה לזה, היות לשוננו זה נקרא לשון הקודש, ירצה ודאי היותו המצאה אלהית, ולא כשאר הלשונות, ואין ספק שהוא הלשון שהמציא הקדוש ברוך הוא כשהמציא עולמו, אז ודאי הלשון קדם אל העולם. וראה עוד בציוני החסידות. כז. מומדת 'ואמת' בא להם שלא שינו את שמם ולשונם, רק שמם ולשונם היו בלשון הקודש שהיא אמת. כח. מפני שהשמירה על לבושם שמם ולשונם באה להם ממידת 'ואמת', שהיא המידה השביעית משלש עשרה מידות, לכן נכתב בכתוב שבע מדריגות. כט. הש"ע נהורין הקיפו את ישראל במצרים לשמרום. ל. מילוי שם 'אל' הוא אל"ף למ"ד, ועולה בגימטריא מאה שמונים וחמש שהוא בגימטריא 'הקף'. כן הוא בעץ חיים (שער יג פ"א): שני 'אל' במלואם בשני צדדי הפנים ימין ושמאל,

מלשון הקודש וכו'. והטעם, כי הלשון אינו טבעי ואינו מושכל רק הוא הסכמי, ומפני זה אין המלאכים מבינים אותו. חוץ מלשון הקודש, כי הלשון הזה יש לו מעלה עליונה עד שהוא קרוב אל המושכל, כי לכך נקרא לשון הקודש.

וראה עוד בנזר הקודש על המדרש (צ"ז פ"א): שורש העשרים ושתים אותיות למעלה הם רוחניות, ויש בכל אחד סגולה מיוחדת, ובהתנוצץ אורות האותיות זה בזה יצא מהם תולדה כפי בחינת צירוף הרכבתם. והיה בתחילת הבריאה באותיות מאתים שלשים ואחת צירופים, אשר מהם בא שורש מקור כל הנבראים, כל אחד בצירוף המיוחד לו, לא ראי זה כראי זה. וזה הוא ענין השמות, כי שמות לשון הקודש אינם הסכמיים כמו בשאר הלשונות, אלא לכל דבר נקבע שם באותיות המיוחדים לו, אשר מבחינתם נבנה שורש מקור צירופו למעלה. [וראה עוד את דברי רבינו (פ"י יוגש ד"ה עס נמדעט י פ"י)].

[ויון להיות שהוא מדה שביעית. ראה בפרי עץ חיים (שער ספלימות פ"ד): והנה נמנה תחלה התיבות איך הם י"ג מדות, א' אל, ב' רחום, ג' וחנון, ד' ארץ, ה' אפים, ו' רוב

אותיות 'אחור', להיות שפּכּר נְתַרְבָּה מְשַׁתִּי אותיות 'פן' שֶׁלֶשׁ אותיות בְּרַבּוּעִיט, וְהֵבֵן מָאָד וּמָאָד.

כשהארה בבחינת 'אחור' יש לסטרא אחרא שליטה על ישראל

וְהִנֵּה בְּהָאִיר אֹר פְּנִימִים, בְּנֻדָּאֵי אֵינן שׁוּם סְטְרָא אַחְרָא שׁוֹלֵט בְּיִשְׂרָאֵל, רַק חֵס וְשְׁלוֹם בְּהֶסְתֵּר אֹר פְּנִימִים לְאַחֹרִי. וְהִנֵּה הָיוּ בְּמִצְרִים 'רְדו' שְׁנָה בְּשֶׁעָבֹד בְּהֶסְתֵּר פְּנִימִים מֵא, מְנִינן 'פן' בְּאַחֹר פְּנִימִים פ' פ"ן, רוֹמֵז לְהֶסְתֵּר הַפְּנִימִים לְבַחֲנִית אַחֹרִי, [נְכַל זֶה יְדוּעַ, דְּבִקְאָמַת לֹא הָיוּ 'רְדו' בְּשִׁלְמוֹת בְּמִצְרַיִם, כִּי 'רְדו' הִתְחִילוּ מִהִתְחַלֵּת יְרִידַת בְּנֵי יַעֲקֹב בַּפְּעַם הָרֵאשׁוֹן לְמִצְרַיִם שְׁאָמְרוּ לָהֶם 'רְדו' שְׁמָה' (נְלֻאֲשִׁיט מַג ט), אֲבָל בְּעַת יְרִידַת יַעֲקֹב אָמְרוּ יוֹסֵף 'רְדו'ה אֲלֵי' (טס מה ט), שְׁלֹא הָיָה רַק 'רְדו'ה שְׁנָה מֵא,

פְּנִימִים וְאַחֹר בְּאֹרוֹת עֲלִיוֹנִים הוּא, שְׁפָל שֵׁם אֲשֶׁר רוֹמֵז בְּאִיזָה אֹר מְהֻאָרוֹת, אִם הוּא כְּפִשׁוּטוֹ בְּאוֹתִיּוֹתָיו מְקַרֵּי פְּנִימִים, וְאַחֹר הוּא אוֹתוֹ הַשֵּׁם בְּעֶצְמוֹ בְּרַבּוּי וּבְרַבּוּעִיט, דְּהִינּוּ הַשֵּׁם 'אֵל' כְּפִשׁוּטוֹ מְקַרֵּי אֹר הַפְּנִימִים, וּבְרַבּוּעִיט כְּזֶה 'א' 'אֵל' מְקַרֵּי בְּחִינַת אַחֹר.

הארת 'אחור' היא פחותה מהארת 'אור הפנים' וְכַתְּבִינוּ וְיִחְוֶיָהּ בְּרַגְלֵי יִשְׂרָאֵל (מַעֲרַכַת לוֹת פ, עַךְ פִּינִים וְחֻמְרִימִים), שְׁעַל פֶּן בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ יִכְנֶה לְאֹר הַרְחֻמִּים 'פְּנִימִים' [שְׁבַל־לִשׁוֹן יְחִיד הוּא 'פִּן'] וְאֹר הַדִּין 'אַחֹר', דְּהִנֵּה תַבַּת 'פִּן' כְּשֶׁתְּרַבְּעֶהוּ כְּזֶה פ' 'פ"ן', אֲזִי יִהְיֶה בְּגִימְטְרִיא 'אַחֹר' [עַם הַפּוֹלְלִיט]. וְנִחְסֵר הַפּוֹלְלִיט, לְהוֹרוֹת שְׁאֹר הַזֶּה פְּחוֹת מְדְרִיגָה אַחַת מֵאֹר הַפְּנִימִים מֵא, וְגַם נְתַרְבָּה לְהֶקְרָא בְּשִׁלְשׁ

בִּיאורֵי הַחֲסִידוֹת

אותיות, וכשהיא בהסתר נקראת 'אָחֹר' שהיא שלש אותיות [ואינה נקראת 'טו' שהיא שתי אותיות], משום ש'פן' בריבוע כוללת שלש אותיות פ' פ"ן. מ. כשאור הפנים מאיר אין הסטרא אחרא שולטת על ישראל, כי אור הפנים הוא רחמים, וכשהיא נהפכת לבחינת אחור, מתחזקת הסטרא אחרא ויש לה שליטה על ישראל. מא. ראה במדרש (פ"ו טז ט): 'רדו ושברו לנו משם' (נְלֻאֲשִׁיט מַג ט), אמר רבי אבא בר כהנא, בישרם שהן עתידין לעשות שם מאתים ועשר שנה, מנין 'רדו'. מב. משך הגלות היה מאתים ועשר שנה, כמנין 'פ' פן' הרומז לבחינת אחור והתגברות הדינים. מג. פן הוא בחזקוני (טס): 'רדה אל', לא אמר 'רד', כבר עברה שנה ממנין 'רדו', ע"כ. וכן כתב במגלה עמוקות (פ"ו יג ט"ז מהו ועל): 'רדה אל', רמז לו שלא יהיה במצרים רק 'רדה' שנה, כי עבר שנה שאמר 'יעקב רדו'. [אבל במדרש איתא (נמנצ"ר י ט): 'רדו' שנים שעשו

לה. כשהשם מאיר באותיות כתיבתו, נקרא 'אור הפנים' כאדם המראה פניו לאחרים. לו. כשהשם אינו מאיר באותיות כתיבתו, אלא רק בצירוף אותיות המילוי או על ידי ריבוע, נקרא 'אור אחור' כאדם המחזיר פניו ומראה רק את אחוריו. גימטריא בריבוע היינו, שמצרים מנין האות הראשונה של התיבה, עם מנין שתי אותיות ראשונות, ומנין שלש אותיות ראשונות, וכן כולן, מנין כל אלו יחדיו. כגון תיבת אל"ף, א' - אחת, אל" - שלשים ואחת, אל"ף - מאה ואחת עשרה. ובצירוף כולן מאה ארבעים ושלוש. לז. 'פ' פן' עולה בגימטריא מאתים ועשר, 'אָחֹר' עולה בגימטריא מאתים ותשע ועם הכולל הוא מאתים ועשר. לח. הטעם שהגימטריא של תיבת 'אָחֹר' היא פחותה מצירוף 'פן', להורות שהארת 'אָחֹר' היא פחותה מהארת הפנים, ולכן צריך להוסיף לה את הכולל. לט. כשהארה היא בבחינת פנים היא נקראת 'פן' שהיא שתי

ציוני החסידות

בחינת הפנים מדריגה יותר גדולה בחינת הפנים, ובחינת אחוריים מדריגה פחותה ממנה. עץ חיים שער אבא ואמא (שער יז) פרק ה' ו' עיין שם באריכות ותבין. והנה תראה מפלאות תמים דעים מסגולת לשון הקודש, דהנה 'פנים' אבל בהאחדו יאמר 'פן' (וכן הוא בכתבי הקודש להאריז"ל), ובהתאחד בחינת אחוריים יאמר 'אָחֹר'. ותראה שהקריאה ההוא בלשון הקודש מרמזת באיזה אופן הוא 'פן' ובאיזה אופן הוא 'אָחֹר', ואיזה בחינה גדולה מחברתה, דהנה 'פן' הוא בגימטריא ק"ל כפשוטו, ואותו התיבה בעצמה בבחינה אחרת פחותה הוא בריבוע, דהיינו כזה 'פ' פן' הוא בגימטריא ר"י מנין 'אָחֹר', רק שנחסר הכולל, להורות שמדריגה אחת נחסר ופחות בחינת האחור מבחינת הפנים, ונקרא בשלש אותיות 'אָחֹר' ולא בשתי אותיות 'טו' שהריבוע ד'פן' נעשה כבר שלש אותיות כנ"ל, והמשכיל יבין, והשם הטוב יכפר בעדינו ולא יאמר פיננו דבר שלא כרצונו.

האור הנמשך דרך ירידה הוא אור ישר ורחמים, ונקרא אור פנים, ואור החזור דרך עליה נקרא אור חוזר ואור אחור ודין, והנה ב' בחינות אלו נמצאים בכל העשר ספירות. וראה עוד בעץ חיים (שער י"א פ"ט): יש באבא כח לקבל אור העליון אפילו דרך הפנים שלו, לפי שהוא זכר והוא רחמים, אבל אמא שהיא נוקבא דינין, עדיין אין בה כח לקבל אור עליון דרך הפנים שלה אלא באחור. ויח' בספרי רג"ל ישרה. זה לשון רבינו: פנים ואחוריים. בכל מקום שנזכר 'פנים' ו'אחוריים' הכוונה, דבפנים של הפרצוף הנדבר בו הוא השם שרומז בו כפשוטו, ובבחינת 'אחוריים' השם הזה בעצמו בריבועו, למשל, במקום שרומז שם 'אל', אזי בבחינת הפנים שם 'אל' כפשוטו, ובבחינת אחוריים הוא בריבוע כזה 'א' אל', ובמלכיות שבכל פרצוף ששם השמות רק בבחינת חשבון, אזי הפנים חשבון הפנים שלמעלה ובאחוריים חשבון השם דאחוריים. ובכל ספירה